

Βιβλιογραφία

- *Adevărul*, εφημερίδα, αρ. φ. 8353, 11 Δεκεμβρίου 1912· αρ. φ. 8443, 15/28 Μαρτίου 1913.
- *Akte të Rilindjes Kombëtare Shqiptare, 1878-1912* [Νομοθετικές πράξεις της Αλβανικής εθνικής αναγέννησης, 1878-1912], εκδότες: Stefanaq Polio και Selami Pulaha, Τίρανα 1978.
- Constantin Bacalbaşa, *Bucureştii de altădată* [Παλιό Βουκουρέστι], τ. IV, Βουκουρέστι 1933.
- *Балканската војна през погледа на еден французин. Сборник от документи* [Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι μέσα από τα μάτια ενός Γάλλου. Συλλογή τεκμηρίων], Σόφια 1977.
- *Балканската војна или руската оранжева книга (дипломатически документи, издадени от руското външно министерство, докосващи се до събитията на балканския полуостров - август 1912 г. - юли 1913 г.)* [Ο Βαλκανικός Πόλεμος του ρωσικού Πορτοκαλί Βιβλίου. Διπλωματικά έγγραφα που δημοσίευσε το ρωσικό Υπουργείο Εξωτερικών σχετικά με τα γεγονότα στη Βαλκανική χερσόνησο, Αύγουστος 1912- Ιούλιος 1913], Σόφια 1914.
- *Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1913. Ελληνική λαϊκή εικονογραφία*, Αθήνα, Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδας – Γενικό Επιτελείο Στρατού, 1992.
- *Balkanski rat u slici i reči*, τχ. 2, 27 Ιανουαρίου (9 Φεβρουαρίου) 1913· τχ. 6, 24 Φεβρουαρίου (9 Μαρτίου) 1913· τχ. 7, 3 (16) Μαρτίου 1913· τχ. 12, 7 (20) Απριλίου 1913· τχ. 13, 14 (27) Απριλίου 1913· τχ. 29, 31 Αυγούστου (13 Σεπτεμβρίου) 1913· τχ. 35, 20 Οκτωβρίου (13 Νοεμβρίου) 1913, εκδ. Dušan Mil. Šijački, 2^η έκδοση, Βελιγράδι 1922.
- Cem Behar, *Osmanli Imparatorluğunun ve Türkiyenin Nüfusu* [Ο πληθυσμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της Τουρκίας] 1500-1927, Ιστορικές Στατιστικές, τ. 2, Άγκυρα 1996.
- Gino Berri, *L'Assedio di Scutari. Sei mesi dentro la citta accerchiata* [Η πολιορκία της Σκόδρας. Έξι μήνες στην πολιορκημένη πόλη], Μιλάνο, Editori Fratelli Treves, 1913.
- D. Blagoev, *Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International* [Περιοδικό Δελτίο του Διεθνούς Σοσιαλιστικού Γραφείου], Βρυξέλλες, Αρ. 9.
- Palmira Brummett, *Image and Imperialism in the Ottoman Revolutionary Press, 1908/1911*, [Εικόνα και ιμπεριαλισμός στον οθωμανικό επαναστατικό τύπο], Νέα Υόρκη, State University of New York Press, 2000.
- Carnegie Endowment for International Peace, *Report of the International Commission To Inquire into the Causes and Conduct of the Balkan Wars* [Υπόμνημα της Διεθνούς Επιτροπής Ερευνών για τα Αίτια και τον Τρόπο Διεξαγωγής των Βαλκανικών Πολέμων], Ουάσιγκτον, 1914.
- Enil Diaconescu, *România și Marile Puteri după congresul de la Berlin până la 1914* [Η Ρουμανία και οι Μεγάλες Δυνάμεις μετά το Συνέδριο του Βερολίνου το 1914], Ιάσιο 1937.
- *Dielli* [Ο Ήλιος] εφημερίδα, 13 Φεβρουαρίου 1913.
- Ed. Driault, *Το Ανατολικό ζήτημα από τις αρχές του έως τη Συνθήκη των Σεβρών, Μέρος Πρώτο*, ελληνική μετάφραση Λίνα Σταματιάδη, *La question d'Orient depuis ses origines jusqu' à la paix de Sèvres (1920)*, Αθήνα 1997.
- M. Edith Durham, *The Struggle for Scutari* [Ο αγώνας για τη Σκόδρα], Λονδίνο, Edward Arnold, 1914.
- Niki Eideneier, Arzu Toker (επιμ.), *Kalimerhaba. Griechisch-Deutsch-Türkisches Lesebuch*, [Kalimerhaba. Ελληνο-γερμανο-τουρκικό αναγνωστικό], Κολωνία 1992.
- Milorad Ekmecic, *Utica j balkanskih ratova 1912-1913. na drustvo u Bosni i Hercegovini* [Η επίδραση των

Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913 στην κοινωνία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης] u *Radovi iz istorije Bosne i Hercegovine XIX veka* [Μελέτες για την ιστορία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης από το 19^ο αιώνα], Βελιγράδι 1997.

■ Άγγελος Ελεφάντης, «Η Φεντερασιόν Θεσσαλονίκης και το εθνικό ζήτημα. Από την αλληλογραφία της Εργατικής Σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας Θεσσαλονίκης με το Γραφείο της Β΄ Σοσιαλιστικής Εργατικής Διεθνούς», *Ο Πολίτης* 28 (1979), σ. 34-49.

■ *Η Ελλάδα των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913. Αναμνηστικό Λεύκωμα*, Αθήνα, Δήμος Αθηναίων-ΕΛΙΑ, 1993.

■ *Η Ελλάδα των Βαλκανικών Πολέμων 1910-1914*, Αθήνα, ΕΛΙΑ, 1993.

■ *Εμπρός εφημερίδα*, Αθήνα, 27 Οκτωβρίου 1912.

■ General Ivan Fichev, *Избрани произведения* [Ανθολόγιο], Σόφια 1988.

■ *Furnica*, IX, τχ. 20, 17 Ιανουαρίου 1913· τχ. 48, 1 Αυγούστου 1913· τχ. 49, Αυγούστου 1913· τχ. 52, 29 Αυγούστου 1913.

■ Constantin Gane, *Amintirile unui fast holerici* [Ενθυμήσεις ενός πρώην χολερικού], 2^η έκδοση, Βουκουρέστι 1915.

■ *Gazeta Ilustrată*, II 6 Ιουλίου 1913· 13 Ιουλίου 1913· 10 Αυγούστου 1913· 24 Αυγούστου 1913.

■ Georgiev. G., *Human resources of the countries which took part in the Balkan War 1912-1913, A collection of Military History*, [Ανθρώπινοι πόροι των χωρών που πήραν μέρος στο Βαλκανικό Πόλεμο 1912-1913] 1983, τ. 1.

■ V. Georgiev και St. Trifonov, *История на България в документи* [Η Βουλγαρική ιστορία από τα τεκμήρια], τ. 2: 1912-1918, Σόφια 1996.

■ Gibbons, Adams Herbert., *The New Map of Europe 1911-1914*, New York: The Century Co., 1914.

■ *Gjurme te Historise Kombetare ne Fototeken e Shkodres* [Ίχνη από την εθνική ιστορία από το φωτογραφικό αρχείο της Σκόδρας], εκδότης Kahreman Ulqini, Τίρανα 1982.

■ Elias Grunberg, *Ocupațiunea mijloc de dobândirea proprietății după Dreptul Internațional Public* [Η κατάκτηση, τέχνασμα της κατάληψης εδαφών στο πλαίσιο του Διεθνούς Δημοσίου Δικαίου], Ιάσιο 1913.

■ Katia Hadjidemetriou, *A History of Cyprus*, Λευκωσία 2002.

■ Tobias Heinzmann, *Die Balkankrise in der osmanischen Karikatur. Die Satirezeitschriften Karagöz, Kalem und Cem 1908-1914*, [Η Βαλκανική κρίση στην οθωμανική γελοιογραφία. Τα σατιρικά περιοδικά Karagöz, Kalem και Cem], Κωνσταντινούπολη 1999.

■ *Hrvatski pokret* [Κροατικό κίνημα] εφημερίδα, 9 με 31 Οκτωβρίου 1912· 2 Δεκεμβρίου 1912· 28 Δεκεμβρίου 1912.

■ *L' Illustration*, τ.CXL (1^η Ιουλίου -31^η Δεκεμβρίου 1912)· Ιανουάριος-Δεκέμβριος 1913.

■ Charles Issawi, *The Economic History of Turkey 1800-1914* [Η οικονομική ιστορία της Τουρκίας 1800-1914], Σικάγο και Λονδίνο, The University of Chicago Press, 1980.

■ Izzet-Fuad pasha, *Paroles de Vaincu... Après le désastre - avant la revanche* [Λόγοι του ηττημένου... Μετά την καταστροφή – πριν από την εκδίκηση], Παρίσι 1913.

■ Kemal H. Karpat, *Ottoman Population 1830-1914. Demographic and Social Characteristics* [Οθωμανικός πληθυσμός 1830-1914. Δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά], The University of Wisconsin Press 1985.

■ Ε. Γαρδίκι-Κατσιαδάκη, Γ. Μαργαρίτης (επιμ.), *Το Αιγαίο των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913*, Αθήνα, Υπουργείο Αιγαίου, ΕΛΙΑ, 2002.

■ Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru*

întregirea României 1916-1919 [Ιστορία του πολέμου για την ολοκλήρωση της Ρουμανίας 1916-1919], 3^η έκδοση, τ. Ι, Βουκουρέστι 1989.

- P. Kishkilova, *Βαλκανските војни по страниците на българския печат 1912-1913* [Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι στις βουλγαρικές εφημερίδες 1912-1913], Σόφια 1999.
- *Koprive* (Τσουκνίδα) σατιρικό περιοδικό, 1912.
- Χριστίνα Κουλούρη, *Ιστορία και γεωγραφία στα ελληνικά σχολεία (1834-1914). Γνωστικό αντικείμενο και ιδεολογικές προεκτάσεις. Ανθολόγιο κειμένων. Βιβλιογραφία σχολικών εγχειριδίων*, Αθήνα 1988.
- M. Jackson και J. Lampe, *Balkan Economic History, 1550-1950* [Βαλκανική οικονομική ιστορία, 1550-1950], Μπλούμινγκτον 1982.
- Dragiša Lapcević, *Rat i srpska socijalna demokratija* [Πόλεμος και σερβική σοσιαλδημοκρατία], Slovo Ljubve, Βελιγράδι 1978.
- *Liri e Shqiperise* [Η ελευθερία της Αλβανίας] εφημερίδα, 12 Οκτωβρίου 1912.
- *Mur* [Mir], Αρ. 3887, 17 Μαΐου 1913.
- Mihail Madjarov, *Дипломагическа подготовка на нашите војни. Спомену, частни писма, шифровани телеграми и поверителни доклади* [Διπλωματική προετοιμασία των πολέμων μας. Ενθυμήσεις, ιδιωτικές επιστολές, μυστικές αναφορές], Σόφια 1998.
- Bozo Madzar, *Balkanski ratovi i iznimne mjere u Bosni i Hercegovini 1912-1913. godine* [Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι και τα ειδικά μέτρα στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη 1912-1913] *u Godisnjak Drustva istoricara Bosne i Hercegovine XXXV* [στην Επετηρίδα της Ιστορικής Εταιρείας της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης XXXV], Σεράγεβο 1984.
- Rista Marjanović's War Album 1912-1918, Βελιγράδι 1987.
- Alekso Martulkov, *Moeto učevstvo vo revolucioner-*

nite borbi na Makedonija [Η συμμετοχή μου στους επαναστατικούς αγώνες στη Μακεδονία], Institut za Nacionalna istorija, Σκόπια 1954.

- Antun Gustav Matos, *Pjesme / Pecalba* [Τα ποιήματα / Δουλεύοντας στο εξωτερικό], Σάμομπορ 2003.
- Martin Mayer, «Grundshülen in Serbien während des 19. Jahrhunderts...» [Δημοτικά Σχολεία στη Σερβία το 19ο αιώνα], στο Norbert Reiter, Holm Sundhausen (επιμ.), *Allgemeinbildung als Modernisierungsfaktor. Zur Geschichte der Elementarbildung in Südosteuropa von Aufklärung bis zum Zweiten Weltkrieg*, [Η γενική εκπαίδευση ως παράγοντας εκσυγχρονισμού: Για την ιστορία της στοιχειώδους εκπαίδευσης στη Νοτιοανατολική Ευρώπη από το Διαφωτισμό ως το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο], Βερολίνο 1994.
- Justin McCarthy, «Muslim Refugees in Turkey» [Οι μουσουλμάνοι πρόσφυγες στην Τουρκία], στο *The Balkan Wars, WWI and the Turkish War of Independence. Essays in honor of Andreas Tietze* [Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι, ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος και ο τουρκικός πόλεμος της Ανεξαρτησίας. Μελέτες στη μνήμη του Andreas Tietze], Κωνσταντινούπολη 1993.
- Γιάννης Μέγας, *Ενθύμιον από τη ζωή της Εβραϊκής κοινότητας*, Θεσσαλονίκη 1897-1917, *Souvenir. Images of the Jewish Community, Salonika 1897-1917*, Θεσσαλονίκη 1993.
- Slavko Mika Micevic, *Srpski dobrovoljci u ratovima 1912-1918* [Σέρβοι εθελοντές στους πολέμους 1912-1918], Μπάνια Λούκα 1998.
- *Miscarea* εφημερίδα, Βουκουρέστι, 20 Μαρτίου/2 Απριλίου 1913· 8/21 Ιουλίου 1913.
- George L. Mosse, *Fallen Soldiers. Reshaping the Memory of the World Wars* [Χαμένοι στρατιώτες. Ανασυνθέτοντας τη μνήμη των παγκοσμίων πολέμων], Οξφόρδη, Oxford University Press, 1990.
- Riza Nur, *Hayat ve Hatiratim I* [Η ζωή μου και οι αναμνήσεις μου], Κωνσταντινούπολη 1992.
- *Odrani tekstovi za istorijata na makeonskiot narod*

[Επιλεγμένα κείμενα από την ιστορία του μακεδονικού λαού], μέρος II, Univerzitet Kiril i Metodij, Σκόπια 1976.

■ Daniel Panzac, «L'enjeu du nombre. La population de la Turquie de 1914 à 1927» [Η πρόκληση των αριθμών. Ο πληθυσμός της Τουρκίας από το 1914 έως το 1927], *Revue du Monde Musulman et de la Méditerranée*, 1988, 4, σ.45-67.

■ Π. Παπαπολυβίου, *Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Συμβολή στην ιστορία του Κυπριακού εθελοντισμού*, Λευκωσία 1997.

■ Λεωνίδας Παπάζογλου, *Φωτογραφικά πορτραίτα από την Καστοριά και την περιοχή της την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα. Συλλογή Γεωργίου Γκολομπία*, Φωτογραφικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2004.

■ Constantin Popescu, *Din impresiile unui mobilizat* [Οι εντυπώσεις ενός νεοσύλλεκτου], Βουκουρέστι 1913.

■ Qeveria e Përkohëshme e Vlorës dhe Veprimtaria e Saj, *Nentor 1912-Janar 1914* [Η προσωρινή κυβέρνηση της Βλόρας και οι δραστηριότητές της, Νοέμβριος 1912-Ιανουάριος 1914,] Εκδότες: Dh. Kotini, Χη. Struga, F. Veizi, M. Shuteriqi, K. Dedi, Τίρανα 1963.

■ St. Radev, *Това, което видях от Балканската војна* [Τι είδα στους Βαλκανικούς Πολέμους], Σόφια 1993.

■ Mihail Sadoveanu, *44 de zile in Bulgaria* [44 ημέρες στη Βουλγαρία,] Βουκουρέστι 1916.

■ Leon Sciaky, *Farewell to Salonica. City at the Crossroads* [Αποχαιρετισμός στη Θεσσαλονίκη. Μια πόλη στο σταυροδρόμι], Φιλαδέλφεια, Paul Dry books, 2003.

■ Selirn bey lieutenant, *Carnet de campagne d'un Officier Turc (Octobre-Décembre 1912) De Sul-Oglou à Tchataldja* [Τετράδιο εκστρατείας ενός τούρκου αξιωματικού (Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1912). Από το Σουλ-ογλού στην Τσατάλτζα], Παρίσι-Νανού 1913.

■ Ömer Seyfeddin, *Ashab-Kehfimiz - Bir Ermeni Gençinin Hatıraları* [Οι εφτά κοιμισμένοι. Οι Αναμνήσεις ενός

Αρμένιου νέου], 1918.

■ Jovan Skerlić, *Fejtoni, skice i govori* [Επιφυλλίδες, προσχέδια και ομιλίες], Βελιγράδι 1964.

■ S. Skoko, *Drug: balkanski rat 1913* [Ο Β' Βαλκανικός Πόλεμος 1913], Βελιγράδι 1968.

■ Slovenec [Σλοβενική] 122, 31 Μαΐου 1913.

■ Holm Sundhaussen, *Historische Statistik Serbiens 1834-1914 Mit europäischen Vergleichsdaten*, [Ιστορική στατιστική της Σερβίας 1834-1914. Με συγκριτικά στοιχεία από την Ευρώπη] Μόναχο, R.Oldenbourg Verlag, 1989.

■ Λ. Τρίχα (επιμ.), *Ημερολόγια και γράμματα από το μέτωπο. Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1914*, Αθήνα, ΕΛΙΑ, 1993.

■ Διονύσης Φωτόπουλος, *Το ένδυμα στην Αθήνα στο γύρισμα του 19ου αιώνα*, Αθήνα, ΕΛΙΑ, 1999.

■ Χρ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα 1900-1922. Οι Απαρχές*, τ. Α2, Αθήνα, Βιβλιόραμα 1999.

■ Χρ. Κ. Χριστοδούλου, *Τα φωτογενή Βαλκάνια των αδελφών Μανάκια*, Θεσσαλονίκη 1989.

■ *Universul*, XXXI, 176, 29 Ιουνίου/12 Ιουλίου 1913-213. 5/18 Αυγούστου 1913.

■ Ivan Vazon, *Cbdrapn Свучиненија* [Ανθολόγιο], τ. 3, Σόφια 1943.

■ *Viitorul* εφημερίδα, VI, αρ. 1921, 16/29 Ιουνίου 1913, σ. 1.

■ Ev.C. Vlachos, *The Assimilation of Greeks in the United States* [Η αφομοίωση των Ελλήνων στις Η.Π.Α.], Αθήνα 1968.

■ *Vojska na Balkanu* [Πόλεμοι στα Βαλκάνια], επιμ. Anton Susnik και Vinko Sarabon, βασιλικοί καθηγητές στο Katoliska bukvarna v Ljubljana, Λιουμπλιάνα 1914.

Αξιολογήστε αυτό το βιβλίο!

Αναγνώστη! Αναγνώστριά! Η γνώμη σας γι' αυτό το βιβλίο έχει μεγάλη σημασία για μας, τόσο για την αξιολόγησή του όσο και για τον σχεδιασμό των μελλοντικών μας δραστηριοτήτων. Το Κέντρο για τη Δημοκρατία και τη Συμφιλίωση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, μαζί με όλους τους συναδέλφους και τους συνεργάτες του, έχει επενδύσει πολλή και σκληρή δουλειά καθώς και χρόνο και πολύτιμους πόρους στο πρόγραμμα «Διδασκαλία της νεότερης ιστορίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης». Καρπός του είναι το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας. Προκειμένου να αποτιμήσουμε την αποτελεσματικότητα της διδακτικής μεθόδου, τη χρησιμότητα του εγχειρήματός μας και την απόδοση της επένδυσής μας, θα θέλαμε από εσάς να αξιολογήσετε αυτό το πρόγραμμα. Σας παρακαλούμε να μας ενημερώσετε για την άποψή σας, γράφοντάς μας αυτά που πραγματικά πιστεύετε. Γνωρίζουμε βεβαίως, ότι γι' αυτό θα χρειαστεί να αφιερώσετε κάποια φροντίδα καθώς και λίγο από το χρόνο σας. Σας παρακαλούμε λοιπόν, όταν θα έχετε ολοκληρώσει την ανάγνωση αυτού του βιβλίου, να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας και να συμπληρώσετε τη φόρμα αξιολόγησης που θα βρείτε εκεί, στο τμήμα για τα εγχειρίδια ιστορίας. Μπορείτε να βρείτε την ιστοσελίδα στην ηλεκτρονική διεύθυνσή μας: www.see-jhp.org

